

Милена КАСАПОСКА-ЧАДЛОВСКА¹

КОМПЕТЕНЦИИ НА ПРЕДАВАЧИТЕ ПО ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК ВО СТРУКА

Апстракт

Ако во текот на 1970-1980 години сè уште се поставуваше прашањето за тоа какви компетенции треба да поседува еден предавач на странски јазик во струка, од 1990-тите години наваму сосема е јасно: предавачот на француски јазик за туризам или француски од областа на медицината претставува пред сè професор по јазик, лингвист, а не специјалист во струката во која го предава странскиот јазик. Предавачот по француски јазик во струка не предава општ француски јазик туку *француски јазик за специфични цели (Français sur objectifs spécifiques, FOS)*. Францускиот јазик за специфични цели има своја посебна методологија преку која слушателот усвојува специфична стручна лексика и синтакса со цел да се оспособи за користење на стручна литература на француски јазик и за остварување комуникација во соодветни професионални ситуации. Заради оваа специфичност на јазикот во струка, проблемите и предизвиците со кои се соочува предавачот се бројни. За нивно надминување тој треба да поседува посебни компетенции кои се однесуваат на методологијата односно на организирањето на наставата на јазикот во струка. Освен способноста да ги препознае/анализира јазичните потреби на слушателите во

¹Виш лектор по француски јазик, Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи Партизанска бб, Битола, Република Македонија, milena.kasaposka@uklo.edu.mk

соодветниот домен, предавачот има задача да собере соодветни информации и материјали кои се релевантни за потесната струка, кои потоа ќе ги анализира и дидактизира во соодветен педагошки материјал. Во овој труд ќе дадеме преглед на поважните компетенции кои треба да ги поседува еден предавач по стручен француски јазик за организирање на успешна наставна програма. Исто така, ќе понудиме и примери за наставни активности кои би можеле да бидат корисни за часот по француски јазик во струка.

Клучни зборови: француски јазик во струка, предавач, потреби, цели, компетенции

FRANCH LECTURER'S PROFESSIONAL COMPETENCIES

Abstract

Although the issue regarding the competences which a Lecturer of a Professional Foreign Language is to possess was open during the 1970s and 1980s, since the early 1990s, the issue is completely clear: the Lecturer of French language in the field of tourism or French language in the field of medicine is primarily a language professor, a linguist, and not a specialist in the profession the foreign language is taught for.

The Lecturer of a Professional French Language does not teach general French language, but *French Language for Specific Purposes (Français sur objectifs spécifiques, FOS)*. The French Language for Specific Purposes has

its own methodology through which the student adopts a specific professional vocabulary and syntax in order to be trained in using professional literature in the French language and for communicating in adequate professional situations. This specific character of the Professional Language faces the Lecturer with numerous problems and challenges. In order to overcome those problems and challenges, the Lecturer should possess specific competences concerning the methodology i.e. the organization of the classes for the Professional Language. Beside the capability to recognize/analyze the language needs of the students in the specific domain, the Lecturer also has a task to gather adequate information and materials which are relevant to the specific profession and will later be analyzed and didactically processed in adequate teaching materials.

This paper will provide an insight in the relevant competences which a Lecturer of Professional French Language is to possess in order to organize a successful teaching program. It will also offer examples of teaching activities which could be useful for the Professional French Language classes.

Key words: Professional French Language, lecturer, needs, objectives, competences

ВОБЕД

Називот *јазик во струка* (*Français de spécialité*) се појавил во 60-ти односно на почеток на 70-ти години и се однесувал на методите наменети за специфична публика која го изучува францускиот јазик за професионални или универзитетски цели. Таквите методи се насочени кон одредена стручна област или гранка на професионална активност како право, економија, информатика, туризам, хотелиерство. Иако овој

термин сè уште се користи за да се означи францускиот јазик кој се изучува на нематичните (нефилолошки) факултети, од 90-тите години наваму во употреба влегува терминот *француски јазик за специфични цели (FOS)* кој по својот опис најмногу одговара на францускиот јазик кој се изучува на нематичните факултети во Македонија.

Под терминот FOS се подразбира јазичен пристап чии педагошки активности се насочени пред сè кон слушателот, како иден специјалист во одреден професионален домен, кој го изучува францускиот јазик заради остварување на специфични, точно определени цели, во кус временски период.

Имајќи ја предвид оваа специфика, може да се претпостави дека улогата на предавачот на јазикот со специфични цели се разликува од улогата на предавач на општ француски јазик. Улогата на првиот предавач ќе биде од францускиот јазик да создаде практична алатка со која слушателот ќе може да реализира прецизна задача во одреден специфичен домен. За таа цел, тој ќе мора да поседува компетенции поврзани со:

- а) Анализирање на јазичните потреби на слушателот поврзани со стручната област;
- б) Собирање релевантен стручен педагошки материјал ;
- в) Анализа на собраните податоци и осмислување на педагошки сценарија кои понатаму ќе бидат организирани во соодветен јазичен прирачник за одредена професионална област.

Освен наведените способности, за еден предавач на FOS неопходна е подготвеност, во текот на спроведувањето на програмата да се соочи со предизвиците поврзани со специфичноста на структурата во која се предава францускиот јазик. Тие предизвици се однесуваат на адаптирањето кон специјализирани области, најчесто дотогаш

непознати за предавачот, различни категории слушатели и недостаток на соодветни специјализирани методи за голем број области во кои се предава јазикот.

Уште еден предизвик претставува и изборот на соодветен пристап и методологија во наставата по FOS. Имајќи предвид дека во Македонија сè уште не постојат специјализирани обуки за FOS, во оваа фаза најмногу доаѓа до израз индивидуалната инвентивност и способност на предавачот по FOS.

1. Способност за анализа на јазичните потреби на слушателот

Способноста за анализа на потребите е поврзана со јасно дефинирање на целите кои треба да се постигнат со наставата и претставува првиот важен чекор при изработката на успешен наставен план. Од оваа способност на предавачот во голема мерка зависи релевантноста на темите кои ќе се обработуваат како и успешноста на самиот јазичен курс.

При анализата на јазичните потреби, предавачот составува репертоар на сите можни јазични, пред сè говорни ситуации во кои слушателот би можел да учествува, соговорниците со кои би стапил во контакт, темите за кои би разговарал како и пишаните документи со кои би имал контакт. Во текот на анализата на можните професионални ситуации, најчест извор на податоци за предавачот претставува неговото сопствено искуство, меѓутоа во случаи кога се работи за поспецифични области (информатика, информациски системи, медицина), неизбежна е консултацијата со стручни лица кои се професионално вклучени во областа или со соодветен академски кадар вклучен во наставата на соодветните предмети од струката. Како

методи за анализа на потребите би можеле да се користат прашалници или интервјуа со слушателите пред почетокот на курсот.

Предизвикот и обврската на предавачот во оваа прва фаза се дотолку поголеми ако се има предвид дека на нематичните факултети, слушателите најчесто немаат јасна претстава за своите јазични потреби. Во такви услови, предавачот има зголемена улога во поглед на развивање на способност кај слушателот за препознавање и вреднување на сопствените јазични потреби.

2. Селектирање на релевантен материјал

Втората фаза од организирањето на наставата по FOS се состои во собирање автентичен материјал од стручната област кој потоа се обработува и адаптира кон наставните цели. Основната функција на собирањето податоци се состои во „информирање на предавачот за областа која треба да се обработи, нејзините учесници, ситуациите и говорните ситуации кои таму се застапени”.¹ Запознавањето и информирањето за потесната стручна област во која се предава францускиот јазик е од клучна важност за предавачот, посебно во случај кога се работи за специфични домени, како информатика, информациски системи, софтверските апликации или информациски системи во здравството², за кои речиси и не постојат стручни методи.³ Оттаму, се јавува нужна потреба од практично и теренско запознавање со конкретните јазични и културни елементи кои би требало да се

¹ Mangiante, Jean-Marc et Parpette, Chantal. 2004. Le français sur objectif spécifique: de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours, Hachette Livre, p.47

² Области во кои се предава стручен француски јазик на Факултетот за администрација и менаџмент на информациски системи, Битола.

³ Освен методите *Informatique.com*, CLE International, Paris, 2010 и *Sciences-techniques.com*, CLE International, 2005.

вклучат во наставниот план и педагошкиот материјал чие осмислување претставува последна фаза од организацијата на јазичниот курс.

3. Способност за анализа на податоците и осмислување педагошки материјали/прирачник

Во последната фаза од изработката јазичниот курс доаѓа до израз способноста на предавачот за анализа на собраните податоци во втората фаза, т.е нивно селектирање, групирање и адаптирање кон јазичната и културна реалност поврзана со стручната област. При анализата и креирањето на педагошкиот материјал, предавачот применува повеќе пристапи: а) утврдување на специфичната лексика, карактеристична за стручната област, што претставува појдовна точка во изучување на јазикот во струка⁴ ;

б) анализа и определување на специфичните стручни теми кои можат да бидат опфатени во наставата;

в) осмислување на активности за усно и писмено изразување на француски јазик кој се користи во рамките на потесната стручна област.

При спроведувањето на дефинираните постапки односно практичната реализација на курсот, предавачот може да користи различна методологија: составување на глосари/речници на одредена тема, работа на стручни француски текстови, истражувања на интернет и стручни списанија на француски јазик, усна презентација на тема, дебатирање, симулација на говорни ситуации (дијалози, интервјуа).

Освен потребните компетенции за конципирање на наставниот материјал, неминовно е предавачот на јазик во струка да има соодветна информатичка наобразба со цел во наставата да бидат застапени

⁴ DINIC, T. (2003). O raznovrsnim pristupima u nastavi francuskog jezika struke.

информациските технологии кои играат значајна улога во модерниот начин на изведување настава по јазик во струка.

ЗАКЛУЧОК

Наместо заклучок би требало да се напомене дека заради комплексноста на стручната материја и методологијата на изработка на наставни содржини за јазикот во струка, потребно е да се организираат соодветни обуки за стручно усовршување на предавачите, од страна на матичната институција. Исто така, со цел да се усовршат познавањата и да се олесни процесот на составување на педагошки материјал, неопходна е поголема соработка со предавачите ангажирани по предметите од потесната стручна област. Значајна улога во оваа насока би имало и јасното дефинирање на јазичните потреби на кои треба да одговори јазичниот курс од страна на образовната институција која го нуди стручниот јазик во своите програми.

Резиме

Предавачите на француски јазик во струка, или француски за специфични цели, најчесто се дипломирани филолози, професори по француски јазик и книжевност кои вообичаено се компетентни за настава по општ француски јазик. Сепак, на нематичните факултети во Македонија се јавува потреба од ангажирање на предавачи по јазик во струка. Иако од нив и не се очекува да поседуваат длабоки познавања од стручната област во која го предаваат францускиот јазик, сепак нејзината специфичност налага потреба предавачот да поседува или развие посебни компетенции кои се поврзани со повеќе аспекти од организацијата на јазичниот курс: анализа на јазичните потреби на слушателите во стручната област, собирање на информации поврзани со потесната област, нивна анализа и изработка на соодветен наставен материјал.

Користена литература:

- BARTHELEMY, F. (2009). Français sur objectif spécifique vs français général Questions de formation, Synergies Sud-Est européen n° 2, pp. 11-19.
- CUG, J.-P. (2003), Dictionnaire didactique du français langue étrangère et seconde, Paris, CLE International.
- CUQ, J-P.& GRUCA, I. (2005). Cours de didactique du français langue étrangère et seconde, Grenoble: PUG.
- DINIC, T. (2003). O raznovrsnim pristupima u nastavi francuskog jezika struke, Philologia, Beograd: Faculté de philologie.
- LEHMANN, D. (1993). Objectifs spécifiques en langue étrangère, Paris: Hachette livre.
- MANGIANTE, J-C.& PARPETTE, C. (2004). Le Français sur Objectif Spécifique: de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours, Paris : Hachette Livre.
- MOURLHON-DALLIES, F. (2006). Le français à visée professionnelle: enjeux et perspectives , Synergies Pays riverains de la Baltique n°3
- VUJOVIC, A. (2009). Le français en tant que langue de spécialité en Serbie, Filoloski pregled, Beograd.